

Specialfrågor rörande
B Å T S M A N S H Å L L

Indelningsverket med dess knekthåll, rusthåll och båtsmanshåll har spelat en stor roll inom bygdelivet och därigenom att det bibehållits ända fram till detta århundrade, torde det finnas goda möjligheter att få fram uppgifter om hur det ingripit i allmogens liv. I det följande efterfrågas uppgifter om båtsmannen, hans levnadsförhållanden och sociala ställning. Det finns väl numera knappast någon gammal båtsman kvar i livet men säkerligen finnas sådana som haft personlig kontakt med de sista båtsmännen.

Endast muntliga traditioner äro av intresse. Vad som kan hämtas ur tryckta källor kommer här alltså ej i fråga.

1. Minns Ni den sista båtsmannen i Eder bygd? När dog han? Vad hette han? Vad levde han på efter avslutad tjänst?
2. Hur värvades båtsmän? Har det funnits båtsmanssläkter, där yrket gått i arv från far till son? Fick den värvade ett nytt namn?
3. Lämna om möjligt uppgifter om båtsmannens lega, städsel och årslön? Hade han speciella förmåner av något slag? Hur mycket jord hörde till hans torp? Hur voro familjens levnadsförhållanden?
4. Hur många gårdar bildade en rote? Vad kallades huvudgården (stamrote) och vad kallades de andra gårdarna (strörotar)? Vad behandlades på rotestämma och hur kontrollerades att stämmans beslut blevo uppfyllda? Hurudan var förhållandet mellan båtsmännen och rusthållarna? Brukade båtsmännen få hjälp av dem med sådd, plöjning och annat som de inte kunde utföra på grund av tjänstgöringen eller måste deras hustrur sköta allt detta ensamma? Hade båtsmännen själva vissa dagsverken att utföra hos rotebönderna? Hur brukade båtsmännen i regel sköta sina torp? Vad innehöll rotekistan och var bevarades den?
5. Skildra båtsmännens betydelse, ställning och uppträdande hos bönderna vid begravning, bröllop, gille! Hur använde båtsmännen uniformen i hemorten? Fingo de bära uniform närhelst de ville? Vilken social ställning hade båtsmännen? Var placerades de t.ex. vid bröllop? Hörde det till att båtsmännen skulle anordna någon festlighet för sina rotebönder eller tvärtom? Fingo båtsmännen gåvor av bönderna? Eller ingick det i deras lön att få ett visst kvantum in natura, t.ex. "matlott", "julkost" eller annat, som de själva fingo hämta i gårdarna under juldagarna?
6. Hade båtsmännen någon bisysselsättning i hemorten, som de fortsatte med efter avskedet? T.ex. skomakare, skraddare, lärare, klockare eller annat?
7. Hur länge innehade båtsmannen sin tjänst? Så länge han orkade eller till en viss ålder? Kunde han bli avsatt? Hurudan blev hans ställning efter avskedet? Fick han behålla sitt torp? Sörjde roten på något sätt för hans uppehälle, när han blev gammal och orkeslös?
8. Särskilda seder när den gamle båtsmannen begravdes? Vilka persedlar följde honom i kistan? Fick han behålla mössan på?
9. Var samlades båtsmännen vid sin inryckning till tjänst? Vid kyrkan? Var det traktering i samband därmed? Fingo båtsmännen pengar av rusthållarna när de skulle till mötet? Vem höll båtsmännen utrustning? Hur skedde förläggningen under mötet? Proviantering?
10. Vem hämtade båtsmännen vid utryckningen? Hur hade deras torp skötts under bortovaron?
11. Berättelser om gamla båtsmäns bedrifter i tjänsten och i hembygden?
12. Hur förändrades båtsmännens liv och förhållanden genom de nya kasernerna?